

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

J.M. COETZEE
FOE

Traducere din engleză de
IRINA HOREA

HUMANITAS
fiction

Redactor: Andreea Răsuceanu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Iuliana Constantinescu, Carmen Petrescu

Tipărit la Tipografia Real

J.M. COETZEE

FOE

Copyright © J.M. Coetzee, 1986

By arrangement with Peter Lampack Agency, Inc.

350 Fifth Avenue, Suite 5300

New York, NY 10118 USA

All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2016, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

COETZEE, JOHN MAXWELL

Foe / J. M. Coetzee; trad.: Irina Horea. –

București: Humanitas Fiction, 2016

ISBN 978-606-779-040-5

I. Horea, Irina (trad.)

821.111(680)-31=135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

I

„În cele din urmă, nu am mai fost în stare să vâslesc. Mâinile îmi erau bășicate, spatele ars, trupul mă durea. Cu un suspin și un clipocit abia auzit, m-am lăsat să alunec peste margine. Cu mișcări încete, cu pletele mele lungi plutind în jurul meu ca o floare a mării, ca o anemonă, ca o meduză din cele pe care le vezi în apele din Brazilia, am înotat spre insula necunoscută, o vreme înaintând așa cum am și vâslit, împotriva curentului, apoi dintr-odată eliberată din puterea lui, m-am lăsat dusă de valuri în golf și mai departe până pe plajă.

Acolo am rămas răstignită pe nisipul fierbinte, capul mi-era plin de văpaia portocalie a soarelui, combinezonul (doar atât aveam pe mine când am părăsit nava) se usca pe mine și se încingea de la soare, eram obosită, recunoscătoare, ca toți cei salvați.

O umbră întunecată s-a întins deasupra mea, nu a unui nor, ci a unui bărbat înconjurat de o aură orbitoare. «Naufragiată», am zis eu cu limba umflată, uscată. «Sunt naufragiată. Sunt absolut singură.» Și mi-am arătat mâinile rănite.

Bărbatul s-a așezat pe vine lângă mine. Negru la piele: un negru cu un cap de lână nețesălată, gol pușcă, doar cu o pereche de izmene grosolane. M-am ridicat în capul oaselor și am cercetat fața turtită, ochii mici, goi, nasul lat, buzele groase, pielea nu chiar neagră, mai degrabă cenușie-închis, uscată, ca acoperită cu praf. «*Agua*», am încercat eu în portugheză, mimând gestul de a bea. Bărbatul nu a răspuns, mă privea ca pe o broască țestoasă ori o focă, aruncată pe țărm de valuri, care curând își va da sufletul și apoi va putea fi hăcuită pentru a fi mâncată. Ținea lipită de el o sulită. Am naufragiat unde nu trebuie, mi-am zis eu și mi-am lăsat capul în piept: Am ajuns pe o insulă de canibali.

El a întins mâna și m-a atins pe braț cu dosul mâinii. Vrea să știe cum îmi e carnea, mi-am zis. Dar treptat respirația mi s-a domolit, am început să mă liniștesc. Bărbatul mirosea a pește și a lână de oaie într-o zi dogoritoare.

Apoi, pentru că nu puteam sta așa toată ziua, eu m-am ridicat și iarăși am făcut gestul de a bea. Vâslisem toată ziua, nu mai băusem din noaptea dinainte, nu-mi mai păsa dacă mă omora, atâta timp cât îmi dădea apă.

Negrul s-a ridicat și mi-a făcut semn să-l urmez. M-a dus, înțepenită cum eram, toată o durere, peste dune de nisip, de-a lungul unei poteci care urca spre inima deluroasă a insulei. Dar abia dacă am început să urcăm, când am simțit o durere ca de împunsătură și din călcâi mi-am smuls un ghimpe lung, cu vârful negru. Deși am frecat bine locul, călcâiul s-a umflat

iute, încât am ajuns să șchiopătez de durere. Negrul mi-a oferit spinarea lui, dându-mi de înțeles că mă va duce în spinare. Am ezitat să accept, pentru că era un ins slab și mai scund decât mine. Dar nu aveam de ales. Astfel că, mai ținându-mă de picior, mai cocoțându-mă pe spinarea lui, ridicându-mi combinezonul și frecându-mi bărbia de părul lui sărmos, am urcat coama dealului, iar teama față de bărbatul acesta mi s-a potolit în această îmbrățișare ciudată, pe la spate. Nici nu se uita pe unde calcă, am observat eu, ci sfârâma sub tălpi ciorchini întregi de ghimpi din cei care mie-mi străpunseseră pielea.

Pentru cititorii care au crescut cu povești de călătorie, cuvintele *insulă pustie* invocă un loc cu nisipuri fine și copaci umbroși, unde pârâiașele curg pentru a astâmpăra setea naufragiatului, iar fructe pârguite îi cad în poală, unde nimic altceva nu se mai cere de la el decât să-și treacă zilele până apare o corabie care să-l ducă acasă. Dar insula pe care am naufragiat eu era un cu totul alt loc: un deal înalt, stâncos, cu vârful retezat, care se înălța abrupt din mare, pe toate părțile, în afară de una singură, o latură punctată de tufișuri cafenii care nu înfloreau niciodată și nici nu-și pierdeau frunzele. În larg creșteau desișuri de alge maronii care, aduse pe țărm de valuri, răspândeau o duhoare puturoasă și erau năpădite de roiuri de muște mari, albicioase. Peste tot mișunau furnici, soiul care se găsea și la noi, în Bahia, și mai era o calamitate care se găsea în dune: o insectă mică-mică de tot, care ți se vâra între degetele de la picioare și își sfredelea drum

până în carne. Nici măcar pielea întărită a lui Vineri nu era pavăză împotriva ei: labele lui erau împânzite de crăpături sângerânde, deși el nu le băga în seamă. Șerpi n-am văzut, șopârlele în schimb ieșeau la căldura zilei, să se însorească, unele mici, sprintene, altele mari, leneșe, cu gulere albastre în jurul branhiilor, pe care le înfoiau când se speriau, și sâsâiau, și te pironneau cu privirea. Am prins una într-un sac, am încercat s-o îmblânzesc, hrânind-o cu muște; dar nu voia să pună limba pe carne moartă, așa că până la urmă i-am dat drumul. Și erau maimuțe (despre care voi spune mai multe mai încolo), și păsări, peste tot păsări: stoluri de vrăbii (eu așa le numeam), care zburau toată ziua, ciripind, dintr-un tufiș în altul, iar pe stâncile de deasupra mării, triburi mari de pescăruși și de pescăruși-gri, și corbi-de-mare și cormorani, astfel că stâncile erau albe de scârna lor. Iar în apă, porci-de-mare, foci, pești de toate felurile. Prin urmare, dacă mă mulțumeam cu tovarășia fiarelor, puteam să trăiesc pe deplin fericită pe insula mea. Dar când ești obișnuit cu abundența vorbirii omenești, cum să te mulțumești cu croncănituri, ciripituri și țipete, cu lătrăturile focilor, cu geamătul vântului?

În sfârșit, am ajuns la capătul urcușului și cărașul meu s-a oprit să-și tragă sufletul. Eu m-am pomenit pe un platou drept, nu departe de un fel de așezare. În toate părțile se întindea marea licăritoare, în vreme ce la răsărit, corabia care mă adusese se îndepărta cu toate pânzele sus.

Nu mă gândeam decât la apă. Puțin îmi păsa de soarta ce mă aștepta, atâta vreme cât puteam să beau apă. La poarta așezării stătea un om, cu pielea închisă și barbă deasă.

— *Agua*, am zis, dând de înțeles și prin semne.

El i-a făcut un semn negrului, iar eu am văzut că mă adresasem unui european.

— *Fala englez?* am întrebat, așa cum învățasem să zic în Brazilia.

El a dat din cap că da. Negrul mi-a adus un blid cu apă. Am băut, negrul mi-a mai adus. Era cea mai bună apă pe care o băusem vreodată.

Ochii străinului erau verzi, părul ars de soare era ca paiul. Să fi avut vreo șazeci de ani. Purta (permite-mi să ți-l descriu din cap până-n picioare) un pieptar și pantaloni până sub genunchi, din cei pe care-i poartă luntrașii noștri pe Tamisa, și o pălărie înaltă în formă de con, toate făcute din piei cusute între ele, cu blana în afară, iar în picioare, o pereche de sandale trainice. La curea purta un băț scurt și un cuțit. Un răzvrătit, primul meu gând, încă un răzvrătit trimis la mal de un căpitan milos, și unul dintre negrii de pe insulă, pe care și l-a făcut servitor.

— Numele meu este Susan Barton, am zis eu. Am fost lăsată în voia valurilor de echipajul corabiei aceleia. Și-au omorât stăpânul și mie mi-au făcut asta.

Și brusc, deși nu-mi cursese nici o lacrimă cât fusem insultată pe corabie și în timpul ceasurilor de disperare când înfruntasem singură valurile, cu căpitanul

zăcând mort la picioarele mele, un țăruiș ieșindu-i dintr-o orbită, am simțit nevoia să plâng. M-am așezat pe pământ, ținându-mi talpa rănită în mâini, și am început să mă legăn în față și-n spate, hohotind ca un copil, în vreme ce străinul (care era bineînțeles acel Cruso de care ți-am zis) se holba la mine mai degrabă ca la un pește azvârlit pe țărm de valuri decât ca la o făptură omenească nefericită.

Ți-am spus cum era îmbrăcat Cruso; acum să-ți povestesc despre sălașul lui.

În mijlocul vârfului teșit al dealului se găsea o îngrămădire de stânci, înalte cât casa. În unghiul format de două dintre aceste stânci, Cruso își construise o colibă din prăjini și trestii, trestiiile legate unele de altele cu pricepere și împletite printre prăjini, cu frunze drept acoperiș și pereți. Un gard cu o poartă prinse în balamale de piele completa o așezare triunghiulară pe care Cruso o numea castelul său. În împrejmuire, ferit de maimuțe, creștea o tarla de salate sălbatice amare. Această salată dimpreună cu pește și ouă de păsări alcătuiau singura noastră hrană pe insulă, după cum vei auzi.

În colibă, Cruso avea un pat îngust, singurul lui mobilier. Podeaua era din pământ gol. Vineri avea drept pat o saltea pusă sub streășină.

Într-un târziu, ștergându-mi lacrimile, i-am cerut lui Cruso un ac sau ceva de soiul ăsta, ca să-mi scot ghimpele din picior. Mi-a adus un ac făcut din os de pește, cu o gaură sfredelită în capătul gros, prin ce mijloc nu știu, și s-a uitat tăcut cum îmi scot ghimpele.

— Să-ți spun povestea mea, am zis; pentru că mai mult ca sigur te întrebi cine sunt și cum de mă aflu aici.

Mă numesc Susan Barton, sunt femeie singură. Tatăl meu era un francez care a fugit în Anglia ca să scape de persecuțiile din Flandra. Numele lui era de fapt Berton, dar, după cum se întâmplă, gurile străinilor l-au stâlcit. Mama era englezoaică.

Acum doi ani, singura mea fiică a fost răpită și dusă în Lumea Nouă de către un englez, misit și samsar în transportul naval. Am plecat în căutarea ei. Când am ajuns în Bahía, am fost întâmpinată cu tăgăduieli, iar când am insistat, cu grosolăni și amenințări. Împu-terniciții Coroanei nu m-au ajutat în nici un fel, zicând că e o neînțelegere între englezi. Locuiam în gazdă, coseam ca să am din ce trăi, și am căutat, și am așteptat, dar nici urmă de copilul meu. În culmea disperării și rămasă fără bani, m-am îmbarcat pe un vas comercial ce se îndrepta spre Lisabona.

La zece zile după ce am părăsit portul, ca și când necazurile mele nu erau și așa mari, echipajul s-a răzvrătit. Dând buzna în cabina căpitanului, marinarii l-au ucis fără milă, deși el i-a implorat să-l lase în viață. Pe aceia dintre ei care nu s-au alăturat răzmeriței, i-au pus în lanțuri. Pe mine m-au pus într-o barcă, cu leșul căpitanului alături, și m-au lăsat în voia valurilor. De ce au hotărât să mă abandoneze astfel, nu știu. Dar de obicei ajungem să-i urâm pe cei față de care ne-am purtat rău și ne dorim să nu-i mai vedem